

**TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HOÁ HÀ NỘI
KHOA QUẢN LÝ VĂN HOÁ NGHỆ THUẬT**

**TÌM HIỂU LỄ HỘI MỪNG XIA Ở XÃ
SƠN THUYẾT - HUYỆN QUAN SƠN –
THANH HOÁ**

**KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP
CỬ NHÂN QUẢN LÝ VĂN HÓA - NGHỆ THUẬT**

Giáo viên hướng dẫn: T.S Cao Đức Hải
Sinh viên thực hiện : Nguyễn Thị Nhung
Lớp : QLVH7C
Khoá học : 2006-2010

Hà Nội, năm 2010

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU.....	3
1. Lý do chọn đề tài.....	3
2. Mục đích nghiên cứu.....	5
3. Đối tượng, phạm vi nghiên cứu của đề tài:.....	5
4. Phương pháp nghiên cứu.....	5
5. Đóng góp của đề tài.....	5
6. Bố cục của đề tài.....	6
CHƯƠNG 1: KHÁI QUÁT ĐẶC ĐIỂM ĐỊA LÝ, KINH TẾ, VĂN HÓA XÃ SƠN THỦY, HUYỆN QUAN SƠN, TỈNH THANH HÓA	
1.1. Địa điểm địa lý, kinh tế xã Sơn Thủy, huyện Quan Sơn, tỉnh Thanh Hóa	
1.2. Một số đặc trưng sinh hoạt văn hoá tín ngưỡng của người Thái ở Mường Xia	
1.2.1. Nguồn gốc tên gọi Mường xia	
1.2.2. Một số đặc trưng văn hóa tín ngưỡng của người Thái Mường Xia	
CHƯƠNG 2: LỄ HỘI MƯỜNG XIA.	
2.1. Nguồn gốc lễ hội Mường xia	
2.2. Quá trình chuẩn bị lễ hội	
2.2.1. Chuẩn bị về nhân sự	
2.2.2. Chuẩn bị về địa điểm	
2.2.3. Chuẩn bị về đồ lễ	
2.3. Diễn trình lễ hội	
2.3.1 Phần Lễ	
2.3.2 Phần Hội	
CHƯƠNG 3: MỘT SỐ GIẢI PHÁP NHẪM BẢO TỒN VÀ PHÁT HUY LỄ HỘI MƯỜNG XIA TRONG GIAI ĐOẠN HIỆN NAY	
3.1. Ý nghĩa của việc bảo tồn di sản lễ hội hiện nay.....	
3.2. Nhu cầu của địa phương về bảo tồn và phát huy giá trị lễ hội Mường Xia.	
3.3. Giải pháp bảo tồn và phát triển lễ hội Mường Xia ở xã Sơn Thủy, huyện Quan Sơn, Thanh Hoá	
3.3.1. Bảo tồn, lưu giữ và phát triển lễ hội Mường Xia trong không gian văn hoá nguyên bản của nó.	
3.3.2. Không ngừng nâng cao, phát triển đời sống vật chất cho người dân nơi đây	
3.3.3. Tôn tạo, bảo vệ môi trường cảnh quan thiên nhiên	
3.3. 4. Xây dựng cơ sở vật chất, quy hoạch, mở rộng không gian lễ hội.	
3.3.5. Tiếp tục nghiên cứu hoàn thiện lễ hội Mường Xia	
KẾT LUẬN:	
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	7
PHỤ LỤC	

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Tộc người Thái là một tộc người tồn tại rất lâu đời trên đất nước Việt Nam và có quan hệ gần gũi với Tộc người Mường. Cùng với tiến trình của sự phát triển lịch sử xã hội, trong vườn hoa 54 dân tộc anh em trên đất nước Việt Nam - Người Thái là một trong những tộc người có nhiều điều kiện tiếp cận với trình độ hiện đại. Vì vậy, việc giữ gìn di sản văn hoá dân tộc trong nhịp độ phát triển kinh tế xã hội mạnh mẽ như ngày nay chính là giữ lại một di sản văn hoá vô cùng quý báu của dân tộc Việt Nam.

Theo dòng chảy của thời gian, những y phục, nhà cửa, công cụ lao động sản xuất, ẩm thực và những lễ hội, lễ tục, trò chơi, trò diễn.... của nền văn hóa truyền thống của Tộc người Thái sẽ mai một dần đi. Nền văn hóa ấy có thể phai mờ cùng thời gian theo quy luật phát triển của xã hội loài người. Tuy nhiên, nó sẽ được lưu giữ lại mãi mãi trong các công trình văn hóa nghệ thuật, trong cuộc sống đương đại nếu ta có cơ chế, chính sách phù hợp.

Những năm gần đây, cùng với sự phát triển của kinh tế hàng hóa, đời sống đồng bào dân tộc miền núi đã từng bước được cải thiện. Tuy nhiên, những giá trị văn hoá cổ truyền chứa đựng bản sắc văn hóa truyền thống của dân tộc đang dần mất đi. Nền văn hóa mới mà chúng ta đang xây dựng vẫn chưa định hình. Hiện tượng này đã tạo nên một *vùng trống* văn hóa trên địa bàn cư trú của các dân tộc, điều này đồng nghĩa với việc tạo ra một *vùng trống* trong tâm tư, tâm lý của đồng bào dân tộc.

Trong những năm qua, Đảng và nhà nước đã có nhiều chủ trương, chính sách cụ thể nhằm xây dựng và phát triển kinh tế- xã hội, quốc phòng- an ninh vùng đồng bào miền núi các dân tộc thiểu số, đặc biệt là tuyến biên giới. Tuy nhiên, công tác bảo tồn, gìn giữ và phát huy những giá trị văn hoá

thuộc lĩnh vực văn hoá phi vật thể, văn hoá tộc người của đồng bào các dân tộc thiểu số thì vẫn chưa được quan tâm, chú trọng đầu tư đúng mức.

Lễ hội Mừng Xia dân tộc Thái tại xã Sơn Thủy huyện Quan Sơn là lễ hội lớn, có tầm ảnh hưởng tín ngưỡng rộng, thể hiện đậm nét tập tục, sinh hoạt văn hoá tâm linh của người Thái. Song từ năm 1957 trở lại đây lễ hội Mừng Xia không được tổ chức thường xuyên, điều này đã kéo theo sự mai một và dần biến mất nét sinh hoạt văn hoá tâm linh đầy ý nghĩa này. Điều này đồng nghĩa với việc sẽ biến mất các lễ tục, trò chơi, trò diễn đậm sắc thái của đồng bào Thái. Trước tình hình trên, việc bảo tồn, gìn giữ và phát huy những giá trị văn hoá phi vật thể đặc sắc của người Thái, đáp ứng nhu cầu hưởng thụ văn hoá và sinh hoạt văn hoá tâm linh của đồng bào Thái là việc làm cần thiết trong giai đoạn hiện nay.

Việc tìm hiểu Lễ hội Mừng Xia của dân tộc Thái tại xã Sơn Thủy, huyện Quan Sơn, tỉnh Thanh Hóa không chỉ cho ta một bức tranh về nền văn hoá độc đáo mà qua đó còn có thể bổ sung thêm những hiểu biết về cội nguồn của văn hóa Thái nói chung, Tộc người Thái vùng biên giới phía Tây của tỉnh Thanh Hóa nói riêng.

Nhận thức được vai trò, vị trí, tầm ảnh hưởng của lễ hội trong đời sống tâm linh của người Thái. Năm 2009, Huyện uỷ, HĐND, UBND huyện Quan Sơn đã phục dựng Đền thờ Tư Mã Hai Đào - Một Tướng quân có công bảo vệ vùng biên giới phía Tây từ Sơn La, Hoà Bình Thanh Hoá và Nghệ An ngày nay thế kỷ XVII (*Thời Lê Trung Hưng*). Đặc biệt, ngày 25 /3/2010 (*tức ngày 10, tháng 2 âm lịch năm 2010*), được sự hỗ trợ về nghiệp vụ của Phòng Nghiệp vụ Văn hóa - Sở Văn hoá, Thể thao và Du lịch Tỉnh Thanh Hoá, huyện vùng cao biên giới Quan Sơn long trọng tổ chức Lễ hội Mừng Xia.

Chính từ những lý do trên người viết đã chọn đề tài “**Tìm hiểu Lễ hội Mừng Xia của dân tộc Thái, xã Sơn Thủy, huyện Quan Sơn, tỉnh Thanh Hóa** làm bài khóa luận Tốt nghiệp nhằm góp phần đề ra những giải pháp, chính

sách phù hợp để bảo lưu giá trị văn hóa truyền thống đồng bào dân tộc Thái vùng biên giới.

2. Mục đích nghiên cứu

Nghiên cứu lễ hội Mừng Xia nhằm tìm hiểu:

- Tế lễ và phong tục tế lễ được thực hiện trong lễ hội Mừng Xia;
  - Dân ca, dân vũ được thực hiện trong lễ hội Mừng Xia;
  - Trò chơi, Trò diễn được thực hiện trong lễ hội Mừng Xia;
  - Tục thờ vía và rước vía, tục chôn dẫu Lặc Mẩn (Hòn đá vía) trong lễ hội Mừng Xia
- Đề xuất một số biện pháp nhằm bảo tồn, khôi phục và phát triển lễ hội Mừng xia- “vốn văn hoá phi vật thể của dân tộc Thái” trong tương lai.

3. Đối tượng, phạm vi nghiên cứu của đề tài:

- Tìm hiểu lễ hội Mừng xia của dân tộc Thái xã Sơn Thủy huyện Quan Sơn- Thanh Hóa.

4. Phương pháp nghiên cứu

- Phương pháp điều tra điền dã.
- Phương pháp nghiên cứu tài liệu.
- Phương pháp thống kê, tổng hợp.
- Phương pháp phỏng vấn.

5. Đóng góp của đề tài.

- Cung cấp thêm tư liệu trong lĩnh vực quản lý lễ hội nói chung và quản lý lễ hội Mừng Xia nói riêng.
- Một số ý kiến đề xuất có thể được ứng dụng vào thực tiễn ở địa phương, góp phần bảo tồn và phát huy giá trị lễ hội Mừng Xia.

6. Bố cục của đề tài:

Ngoài phần mở đầu, kết luận, danh mục tài liệu tham khảo, đề tài được kết cấu gồm 3 chương:

Chương 1 : Khái quát về người Thái ở xã Sơn Thủy, huyện Quan Sơn, tỉnh Thanh hóa.

Chương 2: Lễ hội Mừng Xia.

Chương 3: Một số giải pháp nhằm bảo tồn và phát triển lễ hội Mừng Xia trong giai đoạn hiện nay.

Tài liệu Tham Khảo

1. Tiếp cận văn hoá bản Thái - Vương Anh, in tại NXB Văn hoá Thông tin.
2. Quản lý lễ hội – Cao Đức Hải chủ biên – NXB Đại học Quốc Gia, năm 2010.
3. Đinh Gia Khánh, Lê Hữu Tầng chủ biên(1993), Lễ hội văn hoá dân gian trong đời sống xã hội hiện đại NXB Khoa học xã hội Hà Nội.
4. "Văn hoá dân gian Thanh Hoá" - Hoàng Minh Tường- Nhà xuất bản Văn hoá dân tộc, năm 2007;
5. Ngô Đức Thịnh: những giá trị văn hoá của lễ hội cổ truyền trong đời sống xã hội hiện nay, tạp chí Văn hoá nghệ thuật.
6. Địa danh và những vấn đề về dân tộc trên thế giới, Nhà xuất bản Thế Giới năm 2008;
7. "Người Thái ở Tây Bắc"- Nhà xuất bản Thông tấn- Hà nội, 2008;
8. "Lễ hội, lễ tục"- NXB Văn hoá;
9. Lịch sử Đảng bộ huyện Mường Lát;
10. Lịch sử Đảng bộ huyện Quan Hoá;
11. Tư Mã Hai Đào (Sách chữ Lào)
12. Tư Mã Hai Đào (Sách chữ Thái)
13. Ký sự vùng biên (*Bài viết về Mường Xia và Tén Tẩn - Báo thanh Hoá Hàng tháng tết dương lịch 2009*).
14. Sơn Thủy, vùng danh thắng kỳ vĩ (Bài và ảnh) - Báo Thanh Hoá hàng tháng (15 tháng 5 năm 2009).
15. Bài viết về Lễ hội Mường Xia cần được bảo tồn và gìn giữ (Báo Văn hoá và đời sống tháng 10/2009).

16. Tung bưng Lễ hội Mừng Xia - Báo Thanh Hoá hàng tháng (15/4/2010).

17. Lễ hội Mừng Xia - Tạp chí Văn hoá nghệ thuật - Bộ VHTTDL số tết Canh Dần.

18. Danh Thắng và Lễ hội Mừng Xia - Điểm hẹn tiềm năng tua du lịch miền núi phía Tây Xứ Thanh của huyện Quan Sơn - Hội thảo tại huyện Quan Sơn tháng 10 năm 2009.